

Till läsaren

Detta är en bok om första världskriget. Det är dock inte en bok om *vad* det var – alltså om dess orsaker, förlopp, slut och följder – utan en bok om *hur* det var. Det som Du kommer att finna här är alltså inte så mycket faktorer som personer, inte så mycket processer som intryck, upplevelser och stämningar. För det jag sökt rekonstruera är inte så mycket ett händelseförlopp som en känslövärld.

Du får följa nitton individer, alla givetvis verkliga (boken innehåller ingenting påhittat utan bygger på dokument av olika slag som dessa människor lämnat efter sig), alla okända eller bortglömda, alla långt ned i hierarkierna. Och medan första världskriget i det allmänna medvetandet – icke utan rätt – kommit att bli synonymt med västfrontens gyttja, befinner sig många av dessa personer på andra krigsskådeplatser, såsom östfronten, Alperna, Balkan, Östafrika och Mesopotamien. De allra flesta är unga, runt tjugo år bara.

Av dessa nitton kommer två att stupa, två andra kommer att råka i krigsfångenskap, två kommer att bli firade hjältar, två kommer att sluta som fysiska vrak. Flera av dem välkomnar kriget när det bryter ut men lär sig att avsky det; några avskyr det redan från första dagen; en älskar det från början till slut. En av dem

kommer att bli bokstavligt talat galen och hamna på mentalsjukhus, en annan kommer aldrig att höra ett skott avlossas. Och så vidare. Trots sina skiftande öden, roller, kön och nationaliteter förenas de dock alla av det faktum att kriget berövar dem något: ungdomen, illusionerna, hoppet, medmänskligheten – livet.

De flesta av dessa nitton kommer att vara med om både dramatiska och förfärliga ting, men fokus ligger trots detta på krigets vardag. I en mening är detta ett stycke anti-historia, i det att jag har sökt att återföra denna på alla vis epokgörande händelse till dess minsta, atomära beståndsdel, nämligen den enskilda människan och hennes upplevelse. Om den melankoliska skepsis över mitt eget yrke som gett impulsen till detta grepp kommer jag kanske att berätta någon annan gång.

Måndagen den 30 juni 2008, med regn mot fönstret

P. E.